

Kemijärven kansalaisopiston KESTÄVÄN KEHITYKSEN KÄSIKIRJA 2023–2026

Sisällysluettelo

1. Kemijärven kansalaisopisto	3
Sijainti ja toimintaympäristö.....	3
Mistä meidät tunnetaan	3
Kansalaisopisto-opiskelu kiinnostaa kuntalaisia.....	3
2. Mitä on kestävä kehitys?	4
Kestävän kehityksen neljä osa-aluetta	4
Kestävä kehitys pääomakäsittein	7
Toimintaamme ohjaavat sitoumukset.....	8
3. Visio, arvot ja toiminta-ajatus	9
Vapaan sivistystyön lähtökohdat.....	9
Visio	9
Kestävän kehityksen mukainen toiminta kansalaisopistossa	10
4. Kemijärven kansalaisopiston kestävä kehityksen teemat ja toimintatavat	11
4.1. Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys	11
Henkilöstön ja opiskelijoiden hyvinvointi.....	12
Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus	12
Syrjäytymisen ehkäisy.....	13
4.2. Ekologinen ja taloudellinen kestävyys	13
Vastuulliset hankinnat ja kestävä kulutus	13
Resurssiviisaus ja kiertotalous	14
Kiinteistö ja kiinteistön huolto.....	14
Liikkuminen ja matkustaminen.....	14
5. Tavoitteet ja toimenpiteet	16
5.1. Esimerkkejä kestävä kehityksen mukaisesta toiminnasta kansalaisopiston opetustyössä	18
6. Kestävän kehityksen toimintasuunnitelma	19

1. Kemijärven kansalaisopisto

Sijainti ja toimintaympäristö

Kemijärven kansalaisopisto sijaitsee Lapin maakunnassa ja toimii Kemijärven kaupungin sekä Pelkosenniemen ja Savukosken kuntien alueella. Toiminta-alue on pinta-alaltaan laaja. Välimatkat ovat pitkät ja julkinen liikenne vähäistä. Alueen väestö on ikääntynyt ja syntyvyys alentunut. Kemijärven kansalaisopisto vastaa muutoksien tuomiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin ja tarjoaa koulutusta muuttuvan kysynnän mukaisesti.

Mistä meidät tunnetaan

Kemijärven kansalaisopisto on paikallisesti ja alueellisesti tunnettu merkittävänä vapaan sivistystyön oppilaitoksena. Opistomme on vuosikymmeniä tehnyt tavoitteellista ja tuloksellista työtä laadukkaan opetustyön kehittämiseksi. Teemme aktiivista yhteistyötä alueen eri oppilaitosten ja organisaatioiden kanssa. Reagoimme nopeasti alueelliseen koulutustarpeeseen. Osallistumme vuosittain opistotyön kehittämishankkeisiin sekä itsenäisesti että yhteistyökumppanina. Hankerahoituksen tuella pystymme monipuolisesti kouluttamaan henkilökuntaa ja parantamaan opettajien pedagogisia taitoja.

Kansalaisopisto-opiskelu kiinnostaa kuntalaisia

Vuonna 2022 toimialueemme väestömäärä oli 9038 (2021/Lapinluotsi <https://lapinluotsi.fi/lappi-nyt/vaesto/vaeston-kehitys/>). Vuonna 2019* opistossa oli 3961 täytettyä kurssipaikkaa ja 1598 opiskelijaa, joka vastaa 17,6 % alueen asukkaista. Alueen väestön aktiivisuus tulee ilmi täytettyjen opiskelupaikkojen lukumäärässä. Opetusta annettiin yhteensä 7510 tuntia 368 kurssilla, noin 40 toimipisteessä.

Opiston toiminnan tärkeä peruseriaate tasa-arvoinen opintojen alueellinen saavutettavuus. Kansalaisopiston tavoitteena on tarjota opintomahdollisuuksia koko toiminta-alueellaan.

*Viimeisin normaali vertailuvuosi ennen korona-aikaa.

2. Mitä on kestävä kehitys?

Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa **jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta**, jonka lähtökohtana on taata terveelliset, turvalliset ja oikeudenmukaiset elämisen mahdollisuudet nykyisille ja tuleville sukupolville sekä turvata ympäristön kantokyvyn ja luonnon moninaisuuden säilyminen.

Tämä tarkoittaa myös, että **ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon** päätöksenteossa ja toiminnassa. Oppiminen, koulutus ja kasvatus ovat avaintekijöitä pyrittäessä luomaan kestävällä tavalla toimivaa yhteiskuntaa.

Kestävän kehityksen neljä osa-aluetta

Ekologisen kestävä kehityksen lähtökohtana on sopeuttaa ihmisen toiminta maapallon luonnonvaroihin ja luonnon kestokykyyn sekä turvata biologinen monimuotoisuus ja ekosysteemien toimivuus. Tässä tarvitaan kulutuksen sopeuttamista kestäväälle tasolle. Ihmiskunnan elintason jatkuva nostaminen on haaste kestävä kehityksen näkökulmasta.

Taloudellinen kestävä kehitys sisältää sekä ekologisen että sosiaalisen vastuullisuuden. Talous tulisi rakentaa mahdollisimman ekotehokkaalle luonnonvarojen kulutukselle ja hyvinvoinnin tulisi jakautua tasaisesti. Yhteiskunnan kaikilla toimijoilla, niin yksilöillä, yrityksillä, julkisella sektorilla kuin kansainvälisillä toimijoilla on kaikilla oma roolinsa kestävä talouden rakentamisessa.

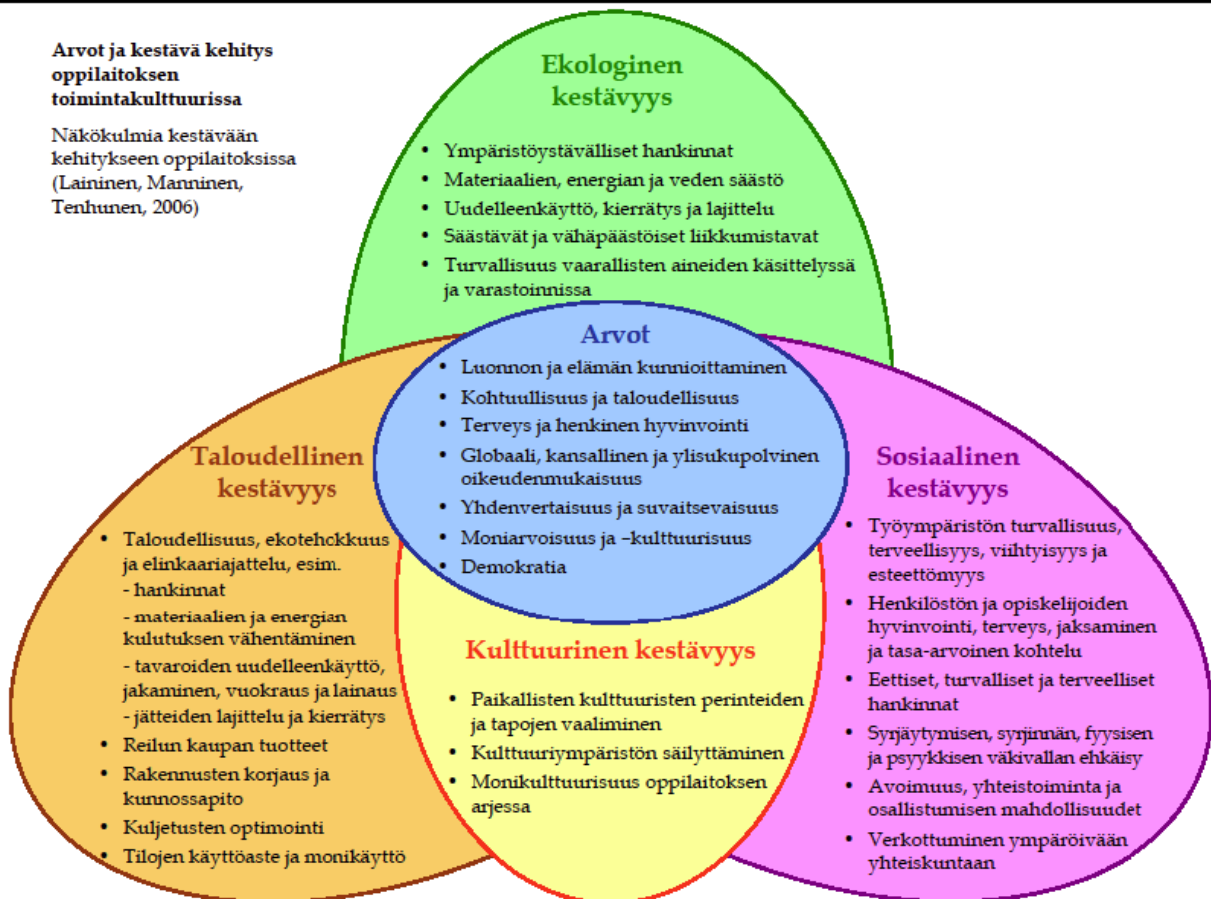
Kulttuurinen kestävä kehitys edistää ihmisten ja alueiden hyvinvointia sekä mahdollistaa eri kulttuurien säilymisen ja kehittymisen. Sen tavoitteena on vahvistaa kulttuuri-identiteettiä sekä lisätä erilaisten kulttuurien tuntemusta ja arvostusta. Kestävässä kulttuurissa hyväksytään ihmisten erilaisuus, kunnioitetaan jokaisen oikeuksia ja perustavanlaatuisia vapauksia.

Sosiaalisen kestävä kehityksen tavoite on poistaa ihmisten välistä eriarvoisuutta ja varmistaa jokaiselle riittävä toimeentulo, asianmukainen terveydenhuolto, mahdollisuus koulutukseen sekä turvata perusoikeuksien toteutuminen. Sosiaalinen kestävä kehitys pitää sisällään myös sukupuolten välisen tasa-arvon, syrjäytymisen ehkäisemisen ja työllisyyden edistämisen.

Tasa-arvo on yksi sosiaalisen kestävyden ulottuvuus. Tasa-arvo voi olla yksilöiden välistä, alueellista tai sukupolvien välistä. Yksilöiden välistä tasa-arvoa kutsutaan sosiaalisesti tasa-arvoksi. Se tarkoittaa tasapuolisten mahdollisuuksien takaamista eri väestöryhmille. Alueellinen tasa-arvo edellyttää, että samantyyppisillä alueilla on samantasoiset palvelut esimerkiksi valtakunnan tasolla ja paikallisella tasolla. Ajallisessa tasa-arvossa tarkastellaan tasa-arvon toteutumista eri sukupolvien välillä.

**Arvot ja kestävä kehitys
oppilaitoksen
toimintakulttuurissa**

Näkökulmia kestävään
kehitykseen oppilaitoksissa
(Laininen, Manninen,
Tenhunen, 2006)

Kestävän kehityksen suunnitelma:

- On toimintaohjelma ekologisen, sosiaalisen, kulttuurin ja taloudellisen kestävyysalueiden edistämiseksi oppilaitoksen valitsemien painotuksien
- Perustuu nykytilan kartoitukseen
- Käsittelee opetuksen ja toimintakulttuurin kehittämistä
- Henkilöstöllä ja opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua ohjelman suunnitteluun

Ohjelmaa päivitetään vuosittain ja sillä on yhteys oppilaitoksen toiminta- ja taloussuunnitelmaan ja laadunhallintaan.

Kestävä kehitys pääomakäsittein

Kestävän kehityksen teemoja voidaan esittää myös pääomakäsittein. Maailmanpankin pääjohtaja Ismail Serageldin on muotoillut kestävän kehityksen käsitteen seuraavasti:

"Kestävä kehitys tarkoittaa sitä, että jätämme tuleville sukupolville yhtä paljon mahdollisuuksia kuin meillä on ollut, ellei jopa enemmän."

Nämä mahdollisuudet voidaan tulkita varallisuudeksi, vauraudeksi, pääomaksi, jota voidaan konkretisoida ja mitata neljän pääomalajin avulla. Neljä pääomalajia ovat

- inhimillinen pääoma (esim. osaaminen, tiede, tutkimus ja kehitys, patentit)
- fyysinen pääoma (esim. tuotantokoneistot, infrastruktuuri, rakennettu ympäristö)
- sosiaalinen pääoma (esim. lainsäädäntö, hallinto, sosiaaliset verkostot, luottamus ja legitimitetti)
- luontopääoma (uusiutuvat ja uusiutumattomat luonnonvarat)

YK:n kestävän kehityksen tavoitteet vuodelle 2030. KUVA: Suomen YK-liitto.

Toimintaamme ohjaavat sitoumukset

Oppiminen, koulutus ja kasvatusta ovat avaintekijöitä pyrittäessä luomaan kestäväällä tavalla toimivaa yhteiskuntaa. Kansalaisopistoilla on keskeinen rooli kestävän kehityksen tiedon ja osaamisen edistämiseksi.

Kansalaisopisto noudattaa [Kaupunkistrategia ja toimenpideohjelma 2021-2023](#) - kestävän kehityksen linjauksia ympäristön, ihmisten ja talouden näkökulmasta.

Kansalaisopistojen liitto antoi yhdessä muiden vapaan sivistystyön keskusjärjestöjen kanssa kestävän kehityksen [toimenpidesitoumuksen](#) marraskuussa 2014.

Toimenpidesitoumuksen visiona on, että vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat kestävän kehityksen edelläkävijöitä suomalaisessa oppilaitoskentässä.

Vapaan sivistystyön keskusjärjestöjen mielestä kestävän tulevaisuuden rakentaminen ja ihmisten ekososiaalinen sivistys tulisi nostaa keskeiseksi tavoitteeksi kaikessa koulutuksessa ja elinikäisessä oppimisessa. Koulut ja oppilaitokset voivat toimia esimerkkinä kestävästä elämäntavasta ja verkostoitua muiden yhteiskunnan toimijoiden kanssa.

Yhteiskunnan eri toimijat antavat omat toimenpidesitoumuksensa kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen yhteisten tavoitteiden toteutumiseksi. [Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus](#) on vuonna 2013 uudistettu kansallinen kestävän kehityksen strategia, yhteinen pitkän aikavälin tahtotila tulevaisuuden Suomesta.

3. Visio, arvot ja toiminta-ajatus

Vapaan sivistystyön lähtökohdat

Vapaan sivistystyön laissa (29.12.2009/1765 1 §) kansalaisopistojen koulutuksen yhdeksi tavoitteeksi määritellään kestävän kehityksen edistäminen.

Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Myös useat muut kansalaisopistoille nimetyt tavoitteet liittyvät läheisesti kestävän kehityksen teemoihin. Kansalaisopistotoiminnan voikin sanoa olevan lähtökohtaisesti toimintaa, joka monella tavalla edistää kestävä kehitystä.

Visio

Kemijärven kansalaisopisto on luova ja innovatiivinen oppimisyhteisö sekä toiminta-alueellaan vetovoimainen ja korkeasta laadustaan tunnettu toimija.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen tuodaan osaksi kurssien sisältöä ja yhteistyötä oppilaitosten kanssa.

Kestävän kehityksen periaatteet ovat mukana kaikessa toiminnassamme.

Vapaan sivistystyön laaja ja monipuolinen tarjonta edistää eri ikäisten osallistumista opiston toimintaan.

Arvot

- asiakaskeskeisyys
- tasa-arvoinen sivistys
- elinikäisen oppimisen oikeus
- joustavuus
- osallisuus ja yhteisöllisyys

Toiminta-ajatus

Kansalaisopistolla on laadukas ja monipuolinen kurssitarjonta koko toiminta-alueella, ja tavoite on lisätä alueen veto- ja pitovoimaa.

Tavoitteena on luoda edellytyksiä henkisen, fyysisen ja sosiaalisen vireyden ylläpitämiseen sekä elämänlaadun ja -hallinnan parantamiseen.

Kestävän kehityksen mukainen toiminta kansalaisopistossa

TOIMIJA	TAVOITTEET	TOTEUTUS	TULOKSET JA ARVIOINTI STRATEGIATYÖN NÄKÖKULMASTA
Rehtori	Strategiatyö, CAF-mukainen suunnittelu. Toimitilat, talous. Monikulttuurinen näkökulma. Henkilöstön sparraus	Vahva johtaminen ja seuranta: Kustannukset ja talous, opetussuunnitelmatyö	CAF- arviointi, päivitykset. Kustannustehokas toiminta, tulevaisuuden visiointi. Ops:n toteutuminen strategian mukaisesti.
Vakituinen henkilöstö Suunnitteliijaopettajat Virkaa hoitavat opettajat	Strategian mukainen toiminta. Osaamisperusteisuuden vakiinnuttaminen. Kustannustehokkuus. Verkostoyhteistyö.	Materiaalien ja energian säästö (kurssisuunnitelmat). Paikallis- ja monikulttuurisen toiminnan huomiointi ja näkyvyys. Vuorovaikutteinen lähestymistapa, palvelumuotoilu. Sosiaalinen oppimisympäristö.	Tulevaisuuden vaatimusten ennakointi, strategian toteutuminen. Kustannustehokas toiminta. Vuorovaikutuksen toteutuminen, arviointikyselyt.
Tuntiopettajat	Kurssikuvaukset ja -suunnittelu. Materiaalin käyttösuunnitelmat. Toimintaympäristö (tilojen ja välineiden taloudellinen käyttö). Osaamisperusteisuus.	Kurssikuvausten laatiminen ja tarkistaminen. Materiaalien hankinta ja käyttö. Kurssien toteutukseen liittyvä kokonaisvaltainen työskentely. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Laadukas ja hyvinvointia tukeva opetuspaketti.	Työskentely ja tuotokset. Kustannustehokas toiminta. Toimintaympäristöjen kokonaistaloudellisuuden seuranta. Osaamisperusteisuuden kriteereiden päivitykset. Monipuoliset ja edustavat kurssituotokset. Vuorovaikutuksen toteutuminen.
Luennoitsijat	Lähikoulutukset Etäkoulutukset	Aikataulutus esim. eri paikkakunnat (taloudellinen liikkuminen ym.). Teams, Skeet, Zoom ym.	Asiakaspalautte ja jatkumo. Opiskelijamäärä. Asiakaspalautteet, osallistujien määrä.
Opiskelijat	Fyysinen ja psyykinen hyvinvointi. Omien taitojen kehittäminen. Tuotosten elinkaari, tarpeellisuus, esteettiset arvot.	Aktiivinen osallistuminen.	Toteutuksen ja prosessin arviointi (Itsearviointi), arviointikeskustelut. Kurssipalautte, osaamisperusteisuuden hyödyt, todistusten määrät. Ryhmässä toimimisen kyky (itsearviointi).

4. Kemijärven kansalaisopiston kestävän kehityksen teemat ja toimintatavat

Kemijärven kansalaisopiston kestävän kehityksen ohjelmassa 2023–2026 huomioidaan kestävän kehityksen neljä peruselementtiä: ekologisuus, kulttuurisuus, sosiaalisuus ja taloudellisuus. Ohjelmassa esitetyt yleiset ohjeet ja em. peruselementteihin liittyvät tavoitteet koskevat opiston koko henkilöstöä. Jokaisen aineryhmän/-yksikön vastuhenkilöt ovat kirjanneet myös ko. yksikköä/aineryhmää koskevia tavoitteita, jotka myös tuntiopettajat huomioivat työssään kaikissa toimipisteissä.

Kansalaisopiston henkilöstö vastaa omalta osaltaan edellä mainittujen kestävän kehityksen periaatteiden toteutumisesta omassa työssään. Periaatteiden omaksuminen ja tämän ohjelman toteutuminen on kiinni jokaisen omista asenteista ja toimintatavoista. Ohjelma velvoittaa henkilökuntaa tavoitteellisuuteen kestävän kehityksen ohjelman mukaisesti ja arvioi tavoitteiden toteutumista omassa työssään ja yksikössään.

Seuraavaksi olemme koonneet Kemijärven kansalaisopiston kestävän kehityksen keskeisiä teemoja ja toimintatapoja.

4.1. Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

Hyvinvointi, yhteisöllisyys ja monikulttuurisuus

Sosiaalinen kestävyys on ihmisen hyvinvointia luonnon hyvinvoinnin rinnalla. Kansalaisopistomme toimii sosiaalisen kestävyuden periaatteiden mukaisesti tarjoamalla koulutusmahdollisuuksia ja opintoetuuksia työttömille, eläkeläisille, alhaisen pohjakoulutuksen omaaville, maahanmuuttajille sekä oppimisvaikeuksia kokeville. Tarjoamme kurseja, jotka antavat valmiuksia toimia aktiivisina, yhteisöllisinä kansalaisina toteuttamaan kestävän kehityksen periaatteita, esimerkiksi tietoyhteiskunnan valmiuksia parantavilla koulutuksilla.

Kestävän kehityksen mukainen kulttuuri parantaa ihmisten ja alueiden hyvinvointia. Se mahdollistaa myös eri kulttuurien säilymisen ja eettisen ymmärryksen kehittämisen. Kestävässä kulttuurissa hyväksytään ihmisten erilaisuus ja kunnioitetaan jokaisen oikeuksia unohtamatta luontoa ja eläimiä. Kansalaisopistomme tuottaa yhteiskunnallista vastuuta ja kulttuurista kestävyttä seuraavin tavoin: Järjestämme näyttelyitä, esityksiä, yleisöluentoja ja tapahtumia. Kurseillamme paikallinen kulttuuriperinne tulee vahvasti esiin, esim. kädentaidot, kansantanssi ja -musiikki sekä perinneruoat, muisteluryhmät, pyyntikulttuuri.

Henkilöstön ja opiskelijoiden hyvinvointi

Keskeisenä tavoitteenamme on opiskelijoiden osaamisen ja hyvinvoinnin lisääminen.

Henkilöstön työhyvinvointia pidämme yllä kuntien henkilöstösuunnitelmien mukaisesti. Järjestämme hyvinvointikoulutustilaisuuksia lukukauden päättyessä tuntiopettajille ja henkilökunnalle.

Kannustamme sekä henkilökuntaa että opiskelijoita ottamaan heti yhteyttä opiston johtoon hyvinvointia uhkaavissa tilanteissa (kiusaaminen, häirintä, työturvallisuus).

Opiskelijoilla on käytössä useita vaikutuskanavia esim. sähköposti ja vuosittainen palautelomake.

Pidämme jatkossakin kurssimaksut kohtuullisina kaikille.

Huomioimme erityisesti syrjäytymisvaarassa olevat järjestämällä heille kohdennettua kurssi- tms. toimintaa sekä myöntämällä heille kurssimaksuista erityisalennuksia.

Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus

Järjestämme Kemijärven kansalaisopistossa maahanmuuttajille (työperäinen maahanmuutto, pakolaiset) suomen kielen kursseja. Kannustamme maahanmuuttajia tutustumaan kansalaisopiston kurssitarjontaan ja osallistumaan heitä kiinnostaville kursseille. Maahanmuuttajilla on mahdollisuus saada kurssimaksualennuksia osallistumiltaan kursseilta.

Tavoitteenamme kaudella 2023-2026 on lisätä kansainvälistä yhteistyötä kannustamalla opettajia osallistumaan kansainvälisiin projekteihin sekä hankkimaan lisä- ja täydennyskoulutusta esim. ulkomaille suuntautuvien opintomatkojen muodossa (ERASMUS+ ja NordPlus-ohjelmat).

Lisäämme kuntalaisten tietoa muista kulttuureista järjestämällä mm. luentoja ja kursseja.

Syrjäytymisen ehkäisy

Huolehdimme koko toiminta-alueemme hyvinvoinnista järjestämällä tapahtumia ja kurssitoimintaa sekä kaupunki- että maaseutualueella.

Syrjäytymisvaarassa oleville, ikääntyville, työttömille, vähän koulutetuille ja nuorille pyritään lisäämään koulutusmahdollisuuksien tarjontaa esim. järjestämällä tarvittavia elämänhallintaan liittyviä koulutuksia.

Olemme lisänneet yhteistyötä paikkakunnan senioriyhdistysten ja kylätalojen kanssa tehostaaksemme yksin asuvien seniori-ikäisten palveluja sekä tarjoamalla maksuttomia kursseja esim. tvt-taitoihin ja mielenterveyteen liittyen.

Tehostamme työttömien aktivoimista osallistumaan opiston toimintaan ja tiedotamme työttömien opintotietoa, jolla voi maksaa kurssimaksun joko osittain tai kokonaan. Lisäksi tarjoamme edelleen opiskelijoille, eläkeläisille sekä perheille perhekohtaisia alennuksia kurssimaksuihin.

Sitoudumme noudattamaan kestävän kehityksen sosiaalisuutta tukevia periaatteita omassa työyhteisössämme ja asiakaskohtaisissa.

4.2. Ekologinen ja taloudellinen kestävyys

Yhteistyö, digitaaliset palvelut ja jakamistalous

Vastuulliset hankinnat ja kestävä kulutus

Ennen hankintoja selvitämme mahdollisuudet kalusteiden ja laitteiden kunnostamiseen ja kierrättämiseen tai käytettyjen kalusteiden ja laitteiden hankintaan. Meitä sitovat kaupungin kilpailuttamat hankintasopimukset. Mikäli mahdollista, hankinnoissa otamme huomioon alla olevat kriteerit:

- Joutsenmerkki
- Kestävyys
- Korjaus ja huolto
- Energian kulutus
- Kierrätettävyys
- Säästöä tuovat ominaisuudet
- Kuljetusmatka

Resurssiviisaus ja kiertotalous

Kemijärven kansalaisopistossa tapahtuvassa opetuksessa kiinnitämme huomiota työvälineiden ja laitteiden turvallisuuteen, huoltoon ja kestäväan käyttöön. Huomioimme hankinnoissa kestäväan kehityksen periaatteet ja suosimme kestokulutustarvikkeita ja lähialueelta saatavia tuotteita välttämällä haitallisia ja kalliita kuljetuskustannuksia. Opistossa on investoitu henkilökunnan ammatillisen osaamisen ylläpitämiseen ja inhimilliseen pääomaan. Opisto on pystynyt tarjoamaan opettajilleen maksuttomasti niin opiston kurssseja kuin erilaisia hankkeilla järjestettyjä pedagogisia koulutuksia. Kehitämme edelleen työtämme ja opistotoimintaa osallistumalla uusiin yhteistyöhankkeisiin.

Kiinteistö ja kiinteistön huolto

Kiinteistöt ja niiden käyttö aiheuttavat monesti merkittävän osan hiilidioksidipäästöistä. Toisaalta kiinteistöt voivat olla yksi kustannustehokkaimpia kohteita, kun tavoitellaan päästöjen merkittävää vähentämistä. Kiinteistöissä huomatuista lämmityksen, energian ja vedenkäytön ongelmista ilmoitamme heti kiinteistöjen huollosta ja ylläpidosta vastaaville. Laitteita pidämme päällä tai valmiustilassa vain silloin kun käytämme niitä. Jokaisen opetuskerran ja työpäivän jälkeen tarkistamme, että ikkunat ja luokassa olevat laitteet on suljettu ja valot sammutettu työtiloista. Huolehdimme aina siitä, että opistotalosta viimeisenä lähtevä sammuttaa yleisten tilojen ja kerroksien käytävävalot.

Liikkuminen ja matkustaminen

Koronavuosien jälkeen etäpalaverit ovat lisääntyneet huomattavasti ja vähentäneet matkustusta. Pyrimme välttämään turhaa autoilua ja suosimme kimpakyytiä. Osa opiston palavereista, kokouksista ja henkilökunnan koulutuksista järjestetään etänä Teams-yhteydellä. Tarjoamme edelleen opiskelijoille verkko- ja monimuotokursseja. Tulevaisuudessa pyrimme myös tarjoamaan hybridikursseja, joissa osa opiskelijoista on fyysisesti paikan päällä ja osa etäyhteydellä. Edistämme erilaisten digitaalisten palveluiden käyttöönottoa.

Hanketoiminta ja myyntipalvelut

Hanketoiminnan ja myyntipalveluiden tavoitteena vuoteen 2030 on kestävyys ja vastuullisuus. Jatkossa sekä hanke- että myyntipalvelusuunnittelussa huomioidaan yhä vahvemmin kestävä kehityksen tavoitteet. Niiden tulisi tukea ja viedä konkreettisesti eteenpäin Kemijärven kansalaisopiston kestävä kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteita. Myös sidosryhmien ja työelämän kestävyys- ja vastuullisuusyhteistyötä pyritään lisäämään hankkeiden avulla.

Viestintä

Kestävä kehityksen työn näkyväksi tekeminen vaatii aina aktiivista viestintää. Viestintäsuunnitelman avulla räätälöidään viestintä niin opiskelijoille, henkilökunnalle kuin sidosryhmillekin. Työn on hyvä näkyä ”ulkopuolelle” esimerkiksi linkittämällä kestävä kehityksen strategia verkkosivuille. Opiston sisäisessä viestinnässä käytetään esimerkiksi tuntiopettajille suunnattua sähköpostikirjettä. Kestävä kehityksen vuosikellon suunnittelu on tarpeen yhteensovittaa talon sisällä. Vakiintuneita kestävä kehitykseen liittyviä tapahtumia on jo muun muassa valtakunnalliset hävikkiviikko ja energiansäästöviikko.

5. Tavoitteet ja toimenpiteet

Alla olevaan taulukkoon on listattu tarkemmin Kemijärven kasalaisopiston kestävä kehityksen tavoitteet vuoteen 2030 ja toimenpiteet vuosille 2023–2026 tavoitteiden saavuttamiseksi. Taulukkoon on kuvattu myös vastuutahot. Taulukkoa tulisi päivittää vuosittain. Opiston rehtorin ja vakituisen henkilötön tehtävänä on suunnitella toimenpiteiden toteutusaikataulut.

Osa-alue	Tavoite 2030	Toimenpiteet kaudella 2023–2026	Vastuut
Henkilöstön ja opiskelijoiden hyvinvointi	Hyvinvoiva ja kestävästi toimiva Kemijärven kasalaisopiston henkilöstö ja opiskelijat	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Mitataan ja seurataan henkilöstön hyvinvointia henkilöstökyselyn avulla ✓ Lisätään yhteisöllisyyttä pitämällä tuntiopettajainfot 2 krt/lukuvuosi sis. aineyksiköiden tapaamiset ✓ Järjestetään hyvinvointiin liittyviä koulutuksia ✓ Ehkäistään työn liiallista kuormittavuutta ✓ Työhyvinvointipäivä 1 krt/v ✓ Kartoitetaan henkilöstön osaaminen ✓ Ryhmäytyminen ja yhteisöllisyyden edistäminen kursseilla ✓ Kurssipalautteet ✓ Asiakastyytyväisyyskyselyt ✓ Yhteydenottomake kotisivuille 	Rehtori, vakinainen henkilöstö, tuntiopettajat, opiskelijat.
Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus	Kansainvälinen ja kulttuuritietoinen kasalaisopisto	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lisätään kansainvälistä yhteistyötä kansainvälisillä kumppanuushankkeilla ✓ Kannustetaan opettajia hankkimaan lisä- ja täydennyskoulutusta ✓ Lisätään eri kulttuureihin liittyviä luentoja ja kursseja 	Rehtori, vakinainen henkilöstö, tuntiopettajat
Syrjäytymisen ehkäisy	Opintojen tarjoaminen kaikille tasapuolisesti koko toimialueella Syrjäytymisvaarassa olevien erityinen huomiointi kurssitarjonnassa	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tapahtumia ja kurssitoimintaa sekä kaupunki- että maaseutualueella ✓ Yhteistyö senioriyhdistysten ja kylätalojen kanssa ✓ Työttömien aktivoiminen ✓ Kaikkien ikäryhmien huomioiminen kurssitarjonnassa 	Rehtori, vakinainen henkilöstö, tuntiopettajat
Vastuulliset hankinnat ja kestävä kulutus	Kestävät, vastuulliset ja harkitut hankinnat	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kalusteiden ja laitteiden kunnostaminen ja kierrättäminen ✓ Käytettyjen kalusteiden ja laitteiden hankinta 	Rehtori, talousjohtaja
Kiertotalous ja resurssi- ja energiänsäilytys	Kestävä ja kohtuullinen resurssien käyttö, korkea kierrätysaste	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kädentaitojen kursseilla käytetään erilaisia kierrätysmateriaaleja ja paikallisia luonnonmateriaaleja. ✓ Vältämme turhaa tulostusta. 	Rehtori, vakinainen henkilöstö, tuntiopettajat, kiinteistöpalvelut

Kiinteistöt ja kiinteistön huolto	Energiatehokas kiinteistö	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tilojen käyttöasteen tarkastelu, tilojen yhteiskäytön suunnittelu ✓ Energiakatselmus ja jatkotoimenpiteiden suunnittelu ✓ Jätehuollon kehittäminen jätehuoltosuunnitelman mukaisesti ✓ Varataan riittävät resurssit kiinteistöjen kestävyden edistämiseen 	Rehtori, kiinteistöpalvelut
Matkustaminen	Hiilineutraali matkustaminen	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Järjestämme palavereja ja kokouksia myös sähköisesti. ✓ Harkittu matkustaminen ✓ Kimppakyydit 	Rehtori, vakinainen henkilöstö, tuntiopettajat
Hanketoiminta ja myyntipalvelut	Kestävä ja vastuullinen hanketoiminta	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hankesuunnittelussa huomioidaan Kemijärven kansalaisopiston kestävä kehityksen tavoitteet. ✓ Hankkeet tukevat ja vievät konkreettisesti eteenpäin oppilaitoksen kestävä kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteita 	Rehtori, suunnittelijaopettaja
Viestintä	Kestävä kehityksen näkyvyyden lisääminen	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Viestintäsuunnitelman laadinta ✓ Viestimme verkkosivujen ja sosiaalisen median kautta ✓ Dokumenttien jaossa käytämme sähköisiä palveluja 	Rehtori, vakinainen henkilöstö

5.1. Esimerkkejä kestävästä kehityksen mukaisesta toiminnasta kansalaisopiston opetustyössä

AINERYHMÄ	ENNEN OPETUSTA	OPETUKSEN AIKANA	OPETUKSEN JÄLKEEN
Kielet	Kurssit tukevat yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja tasa-arvoa.	Vuorovaikutteinen ja yksilöllinen lähestymistapa. Turvallinen ja luottamuksellinen oppimisilmapiiri.	Opiskelijan itsetunnon vahvistamiseksi yhteinen / yksilöllinen palautekeskustelu, opiskelijan osaamisen esilletuominen.
Kuvataide	Materiaalivalinnat Kulttuuriperinteen vaaliminen	Ylijäämämateriaalin minimointi ja uudelleen käyttö. Taiteen eri tyylisuuntien hallinta. Turvallinen ja luottamuksellinen oppimisilmapiiri.	Jättemateriaalien asianmukainen lajittelu, säilytys ja hävittäminen. Kuvallisen ilmaisun monipuolisuus.
Kädentaidot	Työsuunnitelma, jossa huomioidaan tuotteen elinkaari ja kierrätysmahdollisuus.	Vastuulliset työtavat. Turvallinen ja luottamuksellinen oppimisilmapiiri.	Työvälineiden tarkastus ja huolto. Valmiin työn pitkä käyttöikä (huolto, korjaus, säilytys).
Musiikki	Suunnittelu, joka tukee elämyksellisyyttä, psyykkistä kasvua ja rohkaisee itseilmaisua.	Vuorovaikutteinen ja yksilöllinen lähestymistapa. Turvallinen ja luottamuksellinen oppimisilmapiiri.	Kokempohjainen oppilaspalaute. Oppilaan innostuneisuus harjoitteluun.
Tanssi ja liikunta	Huonelämpötila liikkumiseen sopiva Eri taitotasojen huomioonottaminen	Yhdessä tekeminen, vuorovaikutus, luovuus, mielihyvän ja onnistumisen kokemus. Turvallinen ja luottamuksellinen oppimisilmapiiri.	Ryhmää ja yksilöä kunnioittava palautteen anto.
Tietotekniikka	Vastuullinen, tietoturvallinen ja mediakriittinen tiedon etsiminen ja viestiminen.	Päämäärätietoinen ja opiskelijalähtöinen opetussisältö Turvallinen ja luottamuksellinen oppimisilmapiiri.	Rohkeus harjoitella ja käyttää tv- taitoja. Tilojen ja laitteiden tarkastus

6. Kestävän kehityksen toimintasuunnitelma

Valitsemme vuosittaisen kestävän kehityksen teeman, joka näkyy kurssitarjonnassa, tapahtumissa ja tiedottamisessa. Teema liitetään osaksi CAF -laatuarviointikäsikirjaa. Arvioimme tuloksia sekä niiden vaikutuksia opiston toimintaan. Teemat pyritään valitsemaan opistolle keskeisistä aiheista huomioiden kestävän kehityksen jaottelun osa-alueet.

Teemme oppimisympäristöjen kehittämistyötä sitoutuneena kestävän kehityksen vaatimuksiin. Päivitämme yhteistyö- ja tiedotussuunnitelman yhdessä Lapin opistopiirin toimijoiden kanssa.

